

ז"ל ע"ד שנתבאר דאין הכוונה שעלם מליחות הערלות מעכב אלא חיובא דהפקעת שם ערלות דרמי עלי צדדי להכשירן לפסח הוא דמעכב וה"ל צשפחה נכו דלית בה מלות מילה הא מיהא אית בה הפקעת פסול ערלות ע"י עבילה ורחמנא רמי עלי להפקיע פסול ערלות מעצדיו ושפחותיו, והשתא דאתין להכי אפי' אם לא נפרש דגויות הוי ערלות, שפיר מתבאר הא דעבילה שפחותיו מעכב, שהרי גויות עלמו מעכב צפסח דכתיב כל בן נכר לא יאכל בו וכלול בזה נכרי ממש ג"כ כדאיתא במכילתא הובא בתוס' כאן ד"ה אלא לאפנויי וצפרש"י ז"ל צפי התורה שם צפי צא, וצאה ההלכה שהחיוב על האדון להכשיר עצדיו מפסול גויות כמו מפסול ערלות ויש לפלפל בזה וקלרתי.

ונראה דדברי מרן הגר"ח ז"ל מוכרחים דבנכרית איכא פסול ערלות דאמרי דע"ה ורע"ק האי תושב ושכיר מאי עבד ל"ה אר"ש לאתווי ערבי מהול, ופריך והני מולין ניבחו והתנן קונם שאני והנה לערלים כ"י ואסור צמולי נכרים כ"י והשתא אס"ד דאשה נכרית לא חשיבא ערל מאי פריך, הא אריך קרא לאשה תושב ושכיר אע"כ דכולם חשיבי ערלים וכדברי הגר"ח ז"ל. כל סימן זה לא נכתב אלא להטיר והמעטין יצורו.

סימן מד

בענין חשש אונאה בשידוכין

ע"ד אחד שמחמת חולי נטלו ממנו הרופאים את הביתא השמאלית והאחרונים ז"ל מכשירין אותו לצא צקהל ע"פ שיטת ר"ת ז"ל וספר התרומה דלהלכה כשר צביה אחת וצ"ה שיעט הרמב"ם ז"ל דע"י חולי השוב צדי שמים עיין אה"ע סי' ה' צפ"ח סק"ז תשובת הגר"ח ז"ל מוולוז'ין אמנם אין הכיחך צבור לכ"ע ומ"מ צשעת הדחק כזה דאלי"כ

אין לו תקנה התיירכו וכבר הותר האי גזרה ע"פ הוראות גדולי הרבנים ושאל אם מחוייב עכ"פ להגיד ענינו להמשדכת שהי' צו עסק זה והשתלה נחלקת לשנים אי' שמא אם לא יגיד יהא חשש קדושי עשות והצ"ה אה"ל שאין כאן חשש קדושי עשות שמא עכ"פ מחוייב להגיד שלא יהא אונאה וגונז דעת אחרים להנשא בחזקת כשר גמור בלא שום פקפוק.

ולענין שאלה האי הנה הפ"ח צו"ד סי' ל"א ס"ק צ' הביא דברי הח"ס לענין היכא שמתירין צהפסד מרובה שאין זה אלא לגבי צעל הצדמה אבל למכור לאחרים כ"י וכתב הח"ס וז"ל וקרוז ודאי שמהוייב להודיעם ואם לא הודיעם ומכר סתם אפשר הוה מום צמקח וחזר עכ"ל וא"כ לפ"ז ה"ג נד"ד אפשר דהוי צו ל"ד מקח עשות וחזר אכן נראה לעני"ד דאין כאן צית מיוחד למקח עשות, שהרי רב הונא סובר בגמרא כתובות דק"ה ע"ב דחייבי לאוין שלא הכיר בה אית להו כתובה ולדידי פשיטא דהוי קידושי ודאי דצקידושי ספק הא אין לה כתובה ע"י כתובות דף ע"ג ע"ב ואפילו לפום מאי דקיי"ל כרז יהודא דחיי"ל שלא הכיר בה אין לה עיקר כתובה כהז' הנוצ"ת צסימן קס"ב צמסקנתו צהשמעות דהוי מקודשת ודאית וכן מסיק צאחיטור אה"ע סי' ה' ע"ש וכיון דאפילו חיי"ל דאורייתא הוי קדושי ודאי כש"כ נד"ד דאינו אלא חשש דחיי"ל ואפילו לפי דעת התפא"ל והצ"ע שהביא צאחיטור שם דחיי"ל שלא הכיר בה אינו אלא קידושין דרבנן וכן מלאתי צחז"ה סי' ע"ט סק"ז דהאי גט דלריך צחיי"ל שלא הכיר בה אינו אלא מספק או מדרבנן מאחר דאין לה כתובה וצגמרא פרק המדיר מוכח דמדמינן גט לכתובה ע"ש מ"מ כ"ז אינו אלא צחייבי לאוין אבל צחייבי עשה מצוה צהרמב"ם ז"ל פכ"ד מאישות ה"ד דאית לה כתובה אע"פ שלא הכיר בה משום דהאיסור קיל ע"ש [ועיין אור שמח שם

ראיה גדולה להרמב"ם ז"ל] וכ"פ בש"ע סי' קע"ז [וע"ש בצ"חור הגר"א ז"ל] גביון דאפילו חייבו עשה שלא הכיר זה הוי קדושין ודאי כש"כ נד"ד שהותר לגמרי ע"פ שיטת רוב הפוסקים ז"ל ודאי אין כאן חשש קדושי עעות כלל.

ומ"מ נראה דאין מכאן סתירה לדברי הח"ם שכתב דאפילו מה שמתירין בהפ"מ אפשר דאם לא הודיעו הוי מק"ט, דאין לדמות עעות במקח וממכר לעעות בקדושין ונשואין, דהא חזין דהמוכר דבר האסור הוי מק"ט גמור כמבואר בצבורות דל"ז ואפילו מכר דבר האסור מדרבנן הוי מק"ט וחוזר כמבואר בהרמב"ם ז"ל וש"ע חו"מ סי' רנ"ד ואלו חיי"ל שלא הכיר זה לדעת ר"ה אין זה מק"ט ואפילו לר"ב יהודא עכ"פ חייבו עשה שלא הכיר הוי קדושי ודאי ולא חשיב מקח עעות וכנ"ל, ועטמא נראה דגבי לוקח חפץ אין הלוקח רואה דוקא חפץ זה או חתיכה זו, שהרי לא איכפת ל"י באחרת כיוצא בה ומשוי"ה כשחית בה לך ריעתא ודאי מהשגח אל"ו מוס במקח דלמא לו דבר זה והרי באותם דמים יכול לקנות אחרת כיו"צ בלא מוס, אבל גבי שידוכין אשר קשה לזווגם בקריעה ים סוף וכשהלדדין מסכימים להנשא מהשגח אל"ס שמחה גדולה ולא יסכימו להנשא לאדם סתם אלא למי שצוחרין בהם ומולא חן צעיוניהם, ומשוי"ה סתם ריעתא שיש בהם לא חשיב מוס לבטל הקדושין אלא"כ הוא מוס גמור אשר ידוע שמחמתו לא היו מתרצים בשום אופן.

ולשאלה כצ"י אם מחוייב עכ"פ להודיע שלא להגות את המשודכת הנה בחו"מ סימן רכ"ה סעיף ו' מבואר דאסור לרמות צ"ח במקח וממכר או לגנוב דעתם כגון אם יש מוס במקח לריך להודיע ללוקח כ"י והיינו אפי"י מוס כזה שאינו מצט"ל את המקח דמ"מ גניבת דעה איכא ע"ש בסמ"ע, וא"כ לכאורה ה"י נד"ד לריך להודיע, [וא"כ

כמעט שא"א לו להשתדך כי בחתולת השידוכין כל דבר קטן מקלקל], ונראה לכאורה ראייה גדולה שא"א להודיע מיצמות דמ"ה דקיי"ל עכ"מ ועבד הבא על צמ ישראל הולד כשר ומ"מ הוי מקפידין מאד על זה וכדאמרינן התם ואף ר"ב יהודא מוכר זה להחירה דכי אחא לקמי' דר"י א"ל ז"ל איטמר פירש"י ז"ל לך במקום שלא יכירך ושא צה ישראל שאילו יכירך לא יתנו לך וכי אחא לקמי' דר"ב א"ל גלי או נסוב צה מינק דאלי"כ לא יתנו לו אשה וכדאמר התם ר"ב אפילו אי הוה כיושע בן נון לא יביצח ליה צרתו, ומ"מ התירו לו להנשא במקום שאין מכירין אותו מצלי להגיד ענינו דהא אי ידעו לא יבצו ל"י אשה, אלמא דכ"כ שהוה כשר ע"פ ד"ת אינו מחוייב להגיד פגמו.

וטעמא דלא אסרינן כה"ג משום גניבת דעה י"ל כעין הג"ל דגבי כל מקח אפילו מוס שאינו מצט"ל המקח [היינו שאין אדם מקפיד כ"כ להיות גברא הדרגא עבד כיו"צ] מ"מ אילו צה המוכר מרצונו להחזיר לו הדמים ולצט"ל המקח ה"י נישא ל"י אבל גבי נשואין צדיעבד לאחר שכבר נישאו אפילו אילו ה"י ה"ל השני מסכים מרצונו הגמור לצט"ל המקח היינו להתגרש מ"מ אומדנא הוא שלא ה"י רואה צה אחרי שכבר נתקשרו בחבה וקשין גירושין ומי יודע מה יזדמן לו עוד, ומשוי"ה כל כה"ג צדיעבד לא יראה לוותר על הקנין אע"פ שיש בו מוס זה, לא חשיב גונב דעה צמה שלא סיפר כל מומיו. וגם אפשר דאיסור זה דגניבת דעה [היינו לא שמרמה צפירוש, רק שאינו מספר חסרונותיו] אינו אלא מדרבנן והספר חרדים חשבו צמלות ל"ת מדרבנן צפ"ד ממל"ת מדברי קבלה ע"ש, ובמקום חשש ציטול פו"ר ושאר מכשולות לא גזרו חכמים, ואיך שיהא הטעם, מ"מ מבואר מסוגיא דיבמות דמ"ה כה"ל שאינו מחוייב להגיד פגמו כל היכא שאינו אסור ע"פ דין.